

20/11/2008

ELS ERRORS DE “THE ECONOMIST”

"El govern reacciona amb una carta de protesta absurda i, sobretot, anodina i incapaç de corregir cap dels errors de l'informe"

Carles Boix

Deia ser per culpa de l'avorriment de la carrera de Dret que vaig fer ara fa més de dues dècades. O potser es va deure a la necessitat d'escapar de la pesadesa literària dels Unamunos, Barojas i altres “noventayochistas” que em van imposar durant el meu batxillerat. El fet és que, per una o altra raó, vaig dedicar moltes hores dels meus vint-i-tants anys consumit per la lectura del ‘realisme màgic’ llatinoamericà. L'estil era florit, les circumstàncies absurdes, la imaginació desbordant.

Deu o quinze anys més tard, contemplant diversos líders llatinoamericans de gira per Estats Units, vaig entendre que el terme “realisme” aplicat a la novel·la llatinoamericana no era una paraula amable afegida per equivocació. Com em deia un amic venezolà que va acabar de secretari personal de Rafael Caldera, García Màrquez (i tants altres autors de l'àrea) simplement escriuen allò que veuen passar per davant de la finestra de casa seva. Tot això no em va afectar gaire, és clar. Al cap i a la fi, no deixava de tractar-se d'un continent llunyà, aliè al meu entorn més íntim.

Però, vet aquí que, des de fa uns quants anys, em llevo cada dia amb l'estranya sensació que el virus del realisme màgic ha arribat a Catalunya. No faré aquí cap resum de la magnitud de la tragèdia – tothom ja la coneix i jo no tinc les dots d'un escriptor llatinoamericà. Simplement referiré al lector a l'últim episodi absurd que ha viscut el país.

Una revista britànica publica un informe ple d'inexactituds grotesques sobre Catalunya. Fonts ben informades diuen que el govern va fallar perquè no va convidar l'autor a fer l'àpat mediterrani que corresponia. La cuina deu ser l'única cosa que queda dempeus a casa nostra. El país entra en un dels seus moviments espasmòdics habituals. El govern reacciona amb una carta de protesta absurda (fent servir tòpics que desqualificava frontalment quan exercia d'oposició) i, sobretot, anodina i incapaç de corregir cap dels errors de l'informe. I, feta la carta, polítics i periodistes es giren per parlar del seu tema favorit: Obama i com els recorda la seva època de combat de quan eren joves.

Hi ha, però, un forma diferent de reaccionar. Es tracta d'escriure una carta capaç de corregir els errors i inexactituds de “The Economist”. I és això el que els ofereixo ara mateix. I si els agrada, els suggereixo que s'hi adhereixin a la [pàgina web corresponent](#), on hi ha també la versió en anglès:

En un informe especial publicat el 8 de novembre, “The Economist” examina la qüestió de la descentralització i la naturalesa de l’“estado de las autonomías”, fent servir l'expressió literal del prestigiós rotatiu britànic, espanyoles.

En la seva anàlisi de l'autonomia catalana de la secció “How much is enough?” (“Quan és suficient?”), l'autor de

l'informe, Michael Reid, elabora una sèrie d'afirmacions imprecises o clarament inexactes respecte a la política educativa i lingüística, sobre l'estructura financera de l'estat espanyol i sobre l'ordre constitucional espanyol.

Ateses la reputació internacional i la influència global de "The Economist", ens sentim en l'obligació de respondre i corregir el contingut i les conclusions de l'informe:

1. L'informe caracteritza la política lingüística catalana (l'ensenyament del català i el castellà a les escoles i l'ús del català com a llengua primera del govern regional) com a conseqüència d'una "obsessió" basada en una "reivindicació nacionalista històricament poc fonamentada". L'informe insinua que aquesta política és provinciana en els seus objectius, que condueix a un baix nivell de competència lingüística entre els joves, que fa de Catalunya un territori menys atractiu per a la inversió estrangera, i que el seu "dogmatisme està produïnt una forta reacció en contra".

Tant la informació com les conclusions de l'informe són errònies en diversos aspectes claus:

1.a. L'informe no entén la naturalesa i els fonaments de les polítiques catalanes. Catalunya era una comunitat pràcticament monolingüe fins a l'eclosió de la guerra civil espanyola. Durant els anys 50 i 60 va experimentar una forta immigració de treballadors provinents de tot l'estat espanyol que va pràcticament doblar la població de Catalunya. Malgrat que aquesta nova població va ser benvinguda, la integració lingüística fou impossible a causa de la dictadura franquista, que prohibí el català a les escoles i a l'esfera pública. Després del restabliment de la democràcia i de l'autonomia regional, el govern català va introduir un sistema d'educació bilingüe a les escoles (amb el català com a llengua vehicular durant l'educació primària i amb la convivència del català i el castellà durant la secundària) per tal d'assegurar a tots els catalans (tant nadius com nous) els mateixos drets i oportunitats. El fet de no haver adoptat aquestes polítiques hagués comportat el desenvolupament de guetos lingüístics i la degradació de la vida pública i democràtica.

1.b. L'informe no fa cap referència al suport pràcticament unànime que va rebre aquesta política educativa. Tant el sector empresarial català com els diferents sindicats hi van donar el vist-i-plau. La implementació d'aquesta legislació va comptar amb el suport del 90% del Parlament de Catalunya. En resposta a les demandes de la dreta espanyola i les pressions d'alguns intel·lectuals espanyols, el Tribunal Constitucional espanyol ha confirmar la seva plena constitucionalitat.

1.c. L'informe ignora l'èxit d'aquestes polítiques. Nombroses investigacions mostren que els catalans són perfectament competents en ambdues llengües. És més, diferents investigacions certifiquen que la competència lingüística en llengua castellana entre els estudiants catalans és idèntica a (i fins i tot, més elevada que) la dels estudiants espanyols en general.

Prenguem en consideració, per exemple, l'informe de 2003 sobre els resultats educatius de l'Institut Nacional d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu, principal ens d'investigació del Ministeri d'Educació espanyol (Avaluació de l'Ensenyament Secundari Obligatori de l'any 2000. Informe final. Madrid, 2003.) Aquest informe, basat en una mostra (altament representativa) de 328 escoles, 7.486 estudiants, 5.979 famílies, 290 directores de centre i 1.256 professors, determina el següent: el promig de rendiment (mesurat en punts) en castellà és de 242 per a estudiants de llengua materna castellana, 241 per aquells que tenen com a llengua materna la de la comunitat autònoma i de 251 per aquells que són bilingües. L'estudi conclou, a la pàgina 240, que "en l'àrea de Llengua Castellana i Literatura els alumnes que són bilingües, és a dir, que s'expressen en els

seus domicilis tant en castellà com en la llengua pròpia de la seva Comunitat diferent del castellà, assoleixen les puntuacions més elevades. Aquells que només s'expressen en una de les dues llengües, obtenen la mateixa mitjana.”

L'informe, de fet, arriba a la conclusió que “en Matemàtiques, els alumnes que fan servir la llengua pròpia de la seva Comunitat diferent del castellà són els que assoleixen la puntuació més elevada. Entre expressar-se en castellà o en totes dues llengües no existeix diferència.”

1.d. L'informe de “The Economist” dona informacions errònies respecte a les pràctiques de les universitats catalanes quan afirma que “un espanyol que no parla el català no té pràcticament cap oportunitat d'ensenyar en una universitat a Barcelona”. A banda del fet que, simplement, és de justícia esperar del cos docent que posseeixi coneixements de la llengua del país on desenvolupa la seva tasca professional (és evident que no hi ha cap universitat francesa que contracti un docent que no proporcioni proves evidents d'un coneixement avançat del francès) la realitat és que el català no és requisit per obtenir un càrrec en una universitat catalana. Vegi's en aquest sentit el paràgraf 6.4 de la Llei catalana d'universitats de 2003 i el seu desenvolupament a partir d'una decisió del govern català de 26 d'abril de 2005, i les subseqüents decisions de les universitats catalanes fetes públiques el juny d'aquest any.

1.e. No existeix cap prova fefaent que la política educativa del govern català (que, de fet, acull famílies en estades temporals a la comunitat autònoma) hagi afectat la competitivitat internacional de la regió. Per citar alguns informes, en els darrers anys, Healey & Baker's European Cities Monitor i Ernst & Young's European Investment Monitor han situat constantment Barcelona i Catalunya entre les 5 primeres ciutats o regions europees més indicades per a invertir-hi. El mateix val per al camp de la investigació científica. Per exemple, els investigadors catalans han aconseguit el 5%, d'un total de 300, de les Beques d'investigació de l'European Research Council de la Unió Europea, malgrat que la població catalana representi només un 1,5% de la població de la Unió. (Quedi constància, a més, que el nombre de beques atorgades a investigadors catalans és gairebé el doble que els atorgats a investigadors de la resta de l'estat espanyol).

1.f. L'informe dona a entendre, també, que l'oposició dels intel·lectuals espanyols (els quals, recentment, han signat un manifest sol·licitant que el castellà sigui ensenyat a les escoles catalanes) reflecteix el que pensa una àmplia part de la societat catalana – de fet la més assenyada. Tanmateix, aquest manifest es basa en una total ignorància de les polítiques educatives catalanes, que respecten i apliquen la directriu constitucional d'ensenyar el castellà a les escoles. El manifest no respon a cap oposició contrària entre els catalans. Nombroses enquestes del CIS, el Centre d'Investigacions Sociològiques del Govern espanyol, demostren que menys de l'1,5% dels catalans situen la llengua a Catalunya com una de les tres qüestions que més els preocupa. A més, els partits que s'oposen frontalment a les polítiques educatives del govern català representen, com a màxim, el 3% dels vots a Catalunya.

2. L'informe és també imprecís respecte a la naturalesa de l'estructura financera general del sistema espanyol de comunitats autònomes. En efecte, minimitza l'abast dels desequilibris pressupostaris entre Catalunya i la resta de l'estat espanyol i la manca d'inversió pública a Catalunya si es compara amb d'altres comunitats autònomes. El grau d'injustícia del sistema actual és innegable. A causa d'una interpretació exagerada del principi de solidaritat interregional, la diferència anual entre els impostos totals que paga Catalunya i el desemborsament que rep Catalunya per part del govern central fluctua entre el 7 i el 9% del PIB de la regió catalana. Aquest dèficit és, de bon tros, el més elevat entre totes regions europees. Com a conseqüència

d'aquesta política, els ingressos personals nets (després d'impostos) a Catalunya acaben sent inferiors respecte als ingressos personals nets d'altres regions espanyoles que són més pobres que Catalunya abans de l'aplicació dels impostos. A un no li queda més que tremolar pensant en els efectes nocius que aquesta política d'impostos ha de tenir en la innovació i el creixement econòmic.

3. "The Economist" té raó quan assenyala les limitacions i l'esgotament del model actual espanyol de descentralització i quan afirma que "hagués estat molt més fàcil a tots els nivells si Espanya hagués adoptat el Federalisme el 1978. Això hagués fixat regles inequívokes i especificat responsabilitats clares pel que fa a impostos i despesa." Aquest era, precisament, un dels objectius que tenia el Parlament de Catalunya quan, respectant els procediments que indica la Constitució espanyola, va desenvolupar un projecte de nou Estatut d'autonomia per a Catalunya l'any 2006. El problema rau en el fet que les reformes legals que defensava Catalunya van ser refutades per la dreta espanyola i esmenades gairebé en la seva totalitat pel Parlament espanyol. Dos anys després de l'aprovació del nou Estatut català per part de l'electorat català en referèndum, el govern espanyol gairebé no ha posat en pràctica cap dels seus mandats – inclosa l'elaboració, obligatòria legalment, d'un nou sistema financer per a Catalunya.

4. L'informe descriu els nacionalismes català i basc com a invencions del segle XIX. Ara bé, si aquests nacionalismes són invencions, aleshores el nacionalisme espanyol modern també ho és. Una invenció amb unes arrels poc profundes – que s'estenen com a molt a la guerra de la independència (o del Francès) o més probablement que es basen en els experiments constitucionals fracassats del XIX.

El problema fonamental del nacionalisme espanyol és que, ja des del moment mateix en què va néixer, va ser un projecte fallit i, com a tal, incapaç de fer-se atractiu per als catalans. Aquesta fallida, juntament amb la pèrdua de les colònies, explica l'emotivitat amb què els espanyols reaccionen davant de qualsevol fet que qüestioni les seves pròpies concepcions sobre el què és Espanya. I, de fet, és aquesta mateixa emotivitat la que impedeix els espanyols a acceptar qualsevol solució raonable al problema territorial de la Península.

Per concloure, posem de manifest la nostra decepció davant l'informe de "The Economist", que pel fet de no comprendre la problemàtica catalana i perquè subministra informacions inexactes, no fa res per a millorar el clima de crispació política i debat constant que viu l'estat espanyol.